

Sokół, Zofia

VII Ogólnopolskie Prasoznawcze Seminarium Naukowe nt. "Dawna i współczesna prasa młodzieżowa" : Lubliniec 23-24 maja 1984 r.

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 24/3, 79-82

1985-1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

VII Ogólnopolskie Prasoznawcze Seminarium Naukowe nt. „Dawna i współczesna prasa młodzieżowa”, Lubliniec 23—24 maja 1984 r.

Zapowiedziane w roku ubiegłym kolejne seminarium poświęcone prasie młodzieżowej, na temat „Etapy rozwojowe oraz funkcje prasy młodzieżowej Polski Ludowej 1944—1984”, zorganizowane wzorem lat ubiegłych staraniem Komisji Historycznej Ruchu Młodzieżowego przy ZG ZSMP wraz z Zakładem Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, odbyło się w Lublińcu.

Dotąd każde seminarium miało własną formułę programową, dotyczącą okresów rozwojowych lub ważnej rocznicy przypadającej na dany rok jubileuszowy, wydarzeń w ruchu młodzieżowym i związanej z nim prasy bądź jej funkcji społecznej. Ostatnie związane było z jubileuszem czterdziestolecia Polski Ludowej i dotyczyło prasy młodzieżowej wydawanej w tym czasie oraz funkcji społecznych.

Tegoroczne spotkanie różniło się od poprzednich tym, że uczestnicy obradowali w trzech sekcjach tematyczno-problemowych, co dało możliwość wyboru sekcji i zabrania głosu w dyskusji. Tematy opracowywane w poszczególnych sekcjach to: 1) „Pisma organizacji oraz społeczny odbiór prasy”, 2) „Prasa regionalna” i 3) „Historyczne i współczesne pisma młodzieżowe”.

Pierwszy dzień poświęcony był otwarciu i obradom plenarnym, drugi obradom poszczególnych sekcji, natomiast trzeci podsumowaniu całego seminarium, recenzji wydawnictwa z roku poprzedniego* i wnioskom na przyszłość.

Obrady plenarne w dniu 23 maja otworzył przedstawiciel ZG ZSMP dr Krzysztof Janik, podkreślając wagę i znaczenie „spotkań lublinieckich” dla kierownictwa ruchu młodzieżowego. Następnie, przyjętym już zwyczajem na seminariach lublinieckich, wprowadzający referat ogólny nt. *Udział młodzieżowych organizacji w budowie Polski Ludowej* wygłosił prof. dr hab. Jan Kantyka (US Katowice), natomiast *Problemy rozwoju prasy młodzieżowej w Polsce Ludowej na tle tradycji wcześniejszych* — dr Józef Mądry, kierownik Zakładu Dziennikarstwa US, organizator spotkań prasoznawczych. Oba referaty wywołały żywą dyskusję, w której kilkakrotnie głos zabierali doc. dr hab. Zbigniew Jerzy Hirsz (Filia UW Białystok), mgr Lubomir Gromadka, Aleksander Woźniak (Łódź), Paweł Dubiel (Kraków) i inni. Dyskusja koncentrowała się wokół roli i zadań takich organizacji młodzieżowych, jak Związek Walki Młodych, Organizacja Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego, a zwłaszcza Związek Młodzieży Polskiej, które „wychowały i wykształciły całe szeregi pokoleń naszego społeczeństwa, pomogły w odbudowie kraju ze

* „Tradycje i współczesność ruchu młodzieżowego”. Zeszyt specjalny Nr 3 Seria: Prasoznawstwo. *Materiały z VI Ogólnopolskiego Prasoznawczego Seminarium Naukowego. Prasa podziemna młodzieży polskiej 1939—1945 w walce o wyzwolenie narodowe i społeczne. Katowice—Lubliniec 25—27 maja 1983*. Praca zbiorowa pod red. J. Mądrego. Katowice 1983, ss. 286.

zniszczeń wojennych i w ogólnym bilansie ich dorobku zasługują jeżeli nie na wysoką, to przynajmniej na umiarkowaną ocenę". W żadnym wypadku mówić nie można o „pokoleniu ludzi straconych”, jakich wychowały te organizacje.

W pierwszej sekcji wygłoszono 6 referatów. Rozpoczęto obrady wystąpieniem mgr. Wiesława Magiery (WSP Kraków) nt. *Prasa młodzieżowa w Polsce w latach 1945—1956*. Referat ten, raczej komunikat naukowy, stanowił wprowadzenie do problematyki, dotyczył bowiem ogólnej liczby czasopism, ich statystyki, ośrodków wydawniczych, dysponentów-wydawców itp. Drugi zaś: *Polityczno-społeczne funkcje piśmiennictwa ZWM „Wici” w aspekcie systemu politycznego lat 1944—1948*, doc. dr. hab. J. Hirsza, zajmował się głównie funkcją prasy wydawanej przez tę organizację, od początku aż do zjednoczenia ruchu młodzieżowego. Następnie red. Andrzej Zieliński („Rzeczpospolita”) przedstawił profil i program pisma „Młoda Demokracja” i działalność prasową Związku Młodzieży Demokratycznej w latach 1945—1948. Pozostałe referaty tej sekcji miały nieco odmienny charakter i inne spojrzenie na rolę i funkcję prasy. Profesor Genadij Bielakow z Uniwersytetu Kijowskiego wygłosił referat pt. *Problematyka internacjonalizmu socjalistycznego w czasopiśmie młodzieżowych w latach 1970—1980*, na przykładzie wybranych tytułów, takich jak „Sztandar Młodych”, „ITD”, „Walka Młodych”, „Zarzewie” itp. Ciekawy referat pt. *Rola prasy w procesie socjalizacji politycznej młodzieży* wygłosiła dr Teresa Sasińska-Klas (UJ Kraków) przeprowadzając analizę pojęć i definicji na ten temat, warunki przebiegu i realizacji socjalizacji poprzez prasę oraz wpływ mediów na kształtowanie kultury politycznej wśród młodzieży, zwłaszcza ostatnich lat.

Ośrodek Badań Prasoznawczych w Krakowie był reprezentowany przez dr. Zbigniewa Bajkę oraz mgr. Andrzeja Skowrońskiego, którzy podobnie jak w latach ubiegłych zaprezentowali wyniki prowadzonych przez Ośrodek badań z zakresu czytelnictwa prasy i recepcji czytelniczej, efektywności oraz modelu odbiorcy, założenia programowe redakcji pism. Dr Z. Bajka w swoim referacie pt. *Społeczny odbiór i funkcje magazynów młodzieżowych* wykazał tę funkcję na przykładzie wybranych tytułów, takich jak: „Filipinka”, „Walka Młodych”, „ITD” i innych, w których różnorodnie są te funkcje pojmowane i realizowane w programach jej redaktorów: od infantylnej w „Filipince” — po dojrzałą i „dorosłą” w „Walce Młodych”.

Druga sekcja zajmowała się prasą regionalną. Obrady otworzył referat dr Zofii Sokół (WSP Rzeszów) zatytułowany *Rzeszowska prasa młodzieżowa w latach 1944—1984*, w którym autorka omówiła rozwój i główne założenia programowe 33 tytułów prasy organizacji młodzieżowych, pism szkolnych oraz czasopism studenckich. Podobny w założeniu był następny referat, mgr Krystyny Kossakowskiej-Jarosz (IS Opole), *Prasa młodzieżowa na Śląsku Opolskim 1945—1983*, który dotyczył wydawanej tam prasy młodzieżowej: studenckiej, młodzieży szkolnej, organizacji młodzieżowych. Opracowany przez mgr. Marka Pieczonkę trzeci referat, raczej komunikat, pt. *Studenckie dodatki do czasopism codziennych Krakowa w latach 1945—1980* był przeglądem bibliograficznym kilkudziesięciu tytułów wraz z krótką charakterystyką treści. Natomiast dwa następne referaty były odmienne tematycznie i nie związane z prasą regionalną. Pierwszy, mgr Krystyny Kubickiej (UMCS Lublin), pt. *Wychowawcze znaczenie i funkcje młodzieżowej prasy Polskiej Ludowej w latach 1944—1945 w Lublinie* dotyczył prasy centralnej wydawanej przez PKWN w okresie 60 dni „Polski Lubelskiej”, zwłaszcza „Walki Młodych” — organu ZMW, „Młodzi idą” — pisma OMTUR i organu Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici” — pisma pod tym samym tytułem. Autorka skupiła się głównie na sprawach funkcji wychowawczych tej prasy, pomijając elementy prasoznawcze. Drugim referatem, który omyłkowo został zaklasyfikowany jako regionalny, było wystąpienie dr. Janusza Jarosińskiego (Politechnika Kielce) pt. *Prasa kielecka wobec problemu ruchu*

młodzieżowego w regionie w latach 1955—1956; temat dotyczył wyłącznie sytuacji w ruchu młodzieżowym po II Zjeździe ZMP, a w szczególności dyskusji na temat roli i zadań instruktora ZMP oraz przyczyn rozwiązania tej organizacji.

Obrazy trzeciej sekcji rozpoczęły się referatem redaktora Pawła Dubiela pt. „Tygodnik Młodych — Co dalej” — *śląska efemeryda popaździernikowa (szkic monograficzny)*, które szukało odpowiedzi na pytanie o przyszłość młodzieży. Następny referat, dr. Andrzeja Jagusztyna (WSP Rzeszów), pt. *Przegląd problematyki młodzieżowej na łamach „Prometeja”*, w którym autor zastosował metodę bibliografii zawartości, dawał przegląd treści i stosunek ilościowy ich występowania, a także częstotliwość. Bibliografia stała się w tym przypadku jedną z technik badawczych, w prasoznawstwie stosowanych raczej rzadko, ale możliwych do badania treści prasy, wykazując tym samym dynamikę rozwoju i rozpiętość programu pisma. Następny referent, Tomasz Mirecki (US Katowice), przedstawił *Sylwetki typologiczne „Radar”, „Studenta” i „Razem”*, pokazując ewolucję i rozwój wymienionych pism od chwili ich narodzin aż do chwili obecnej. Ostatni referat w tej sekcji, mgr. Kazimierza Wolnego, pt. *Credo literackie „Młodzi idą” — pisma uczniów I Liceum Ogólnokształcącego im. S. Żeromskiego w Kielcach*, dotyczył rzadko poruszanej problematyki pism szkolnych, wydawanych i redagowanych przez uczniów i dla uczniów. Autor referatu, ongiś członek zespołu redakcyjnego, przedstawił w sposób bardzo żywy i subiektywny, na podstawie własnych doświadczeń, okoliczności, program, warsztat młodych redaktorów-uczniów, ich plany i oczekiwania, słowem — „wielką przygodę dziennikarską”, o której nie zapomina się do końca życia, a która często decydowała o wyborze studiów lub drogi życiowej, a z całą pewnością wpływała na ideologię i świadomość młodzieży.

W ostatnim dniu obrad na plenarnym posiedzeniu uczestników seminarium przewodniczący poszczególnych sekcji złożyli sprawozdania z obrad. Dr Zbigniew Bajka dokonał recenzji 3 tomu materiałów z sesji lublinieckiej z roku ubiegłego, zaś doc. dr hab. Jerzy Mikułowski-Pomorski (Zakład Dziennikarstwa US Katowice) — podsumowania i oceny VII seminarium, podkreślając, że jakkolwiek referaty i dyskusja dotyczyły analizy całościowej, przeglądowej lub fragmentarycznej poszczególnych tytułów, to jednak za mało było problematyki regionalnej, a tylko suma wiedzy o regionie i tylko badania analityczne mogą złożyć się na syntezę prasy młodzieżowej.

Niestety, organizatorzy nie zapowiedzieli tematu następnej sesji, jak to było dotychczas, chociaż zapewniali, że się taka sesja odbędzie i zapewne dotyczyć będzie problemów współczesnej prasy młodzieżowej.

Podsumowując całość prasoznawczych spotkań lublinieckich w 1984 roku, należy stwierdzić, że tegoroczne znacznie odbiegało od poprzednich sprawnością organizacyjną i poziomem naukowym, niestety jednak — nie na korzyść. Wyraźnie widać było, że spotkania lublinieckie przeżyły już swoje apogeum: zawiedli organizatorzy, zawiedli także referenci-uczestnicy, zabrakło wreszcie środków. Wyraźnie dało się odczuć brak stałych uczestników-referentów i niezmordowanych dyskutantów, takich jak prof. Bohdan Hillebrandt, prof. dr hab. Jerzy Jarowiecki, czy też słuchaczy — kombatantów ruchu młodzieżowego, którzy w latach ubiegłych nadawali ton dyskusjom, wnosząc wiele wartości poznawczych. Bezwład organizacyjny objął także i referentów, którzy najczęściej wpadali do Lublińca „jak po ogień”, tylko na te chwile, aby wygłosić referat, zainkasować honorarium i natychmiast wyjechać, nawet nie interesując się reperkusją, jaką wywołały ich referaty czy komunikaty. Jest rzeczą zrozumiałą, że zdarza się, iż referent musi nagle wyjechać odwołany pilnymi sprawami służbowymi bądź rodzinnymi, co można zrozumieć i wybaczyć, jeżeli są to wypadki sporadyczne. W ostatnim lublinieckim spotkaniu wyjazdy po wygłoszeniu referatu stały się jednak nagminne i zdarzało się, że ostatni referent w sekcji wygłaszał swoją kwestię tylko i wyłącznie przewodni-

czącemu. Fakt jest o tyle zastanawiający, że w wielu przypadkach były to debiuty i pierwsze w życiu wystąpienia publiczne. A seminaria naukowe służą chyba nie temu, żeby nazwisko uczestnika było uwidocznione w programie i żeby pokazać się z referatem, do słuchania którego zobowiązuje się innych, siebie uwalniając od tego obowiązku, ale głównie po to, żeby się czegoś nauczyć, posłuchać, dowiedzieć, wymienić uwagi i doświadczenia itp., czego o ostatnim spotkaniu powiedzieć nie było można. Tego rodzaju formę kształcenia, wymagającą ogromnego nakładu pracy i kosztów, organizuje się przeciwieście głównie z myślą o młodych, a ci właśnie młodzi-niecierpliwi nie potrafili wytrzymać do końca obrad własnej sekcji, nie mówiąc już o całym seminarium, i to właśnie oni wykazali duże braki metodologiczne w opracowaniu swoich wystąpień, naiwność wniosków, słabość opracowań itp. W wielu wypadkach miało się wrażenie, że referaty bądź komunikaty pisane były na przysłowiowym kolanie lub też stanowiły „odrzuty” z redakcji czasopism, do czego niektórzy wręcz się przyznawali. Oczywiście uwagi te dotyczą nie wszystkich wystąpień; były referaty i komunikaty, dla których warto było przyjechać do Lublińca.

Mimo tych usterek na spotkaniu lublinieckim wypłynęło kilka interesujących postulatów, o których warto wspomnieć, jak potrzeba objęciem badaniami naukowymi regionalnej prasy młodzieżowej z opracowanym planem, nie pomijającym żadnego z regionów, czy też konieczność objęcia badaniami pism szkolnych, wydawanych przez samorządy uczniowskie, które jak dotąd są poza zainteresowaniami prasoznawców. W dyskusji plenarnej zagadnieniu temu poświęcono sporo czasu i miejsca. Dyskutanci niejednokrotnie podkreślali duże znaczenie gazetki szkolnej, jako jednej z form pracy wychowawczej i dydaktycznej, ale niestety nie wszystkie szkoły podejmują i wprowadzają tę formę w życie. Na przeszkodzie często stoi brak wiedzy o prasie i umiejętności jej redagowania, o zasadach i formach opieki nad gazetką itp. Toteż należałoby zgłosić pod adresem uczelni kształcących nauczycieli, żeby w formie zajęć fakultatywnych wprowadzić przedmiot pod nazwą „Metodyka pracy organizacji młodzieżowych”, obejmujący zasady pracy organizacji harcerskiej i samorządu uczniowskiego, pracy redakcji gazetki szkolnej, podstawy prasoznawstwa, wprowadzenie do historii prasy itp., a zakończony miesięczną praktyką w redakcji gazety lub czasopisma młodzieżowego. Po takiej specjalizacji nauczyciele mogliby podjąć się opieki nad redakcją gazetki szkolnej, bowiem — jak wykazała dyskusja i opinie nauczycieli — wiele dobrych chęci spełzło na niczym z powodu braku wiedzy i umiejętności. Ci, którzy podjęli się tego zadania, wysoko oceniają rolę gazetki szkolnej w procesie wychowania, nauczania i usamodzielnienia się uczniów, wyboru zainteresowań, umiejętności wartościowania zjawisk społecznych, a przede wszystkim postępów w nauce.

Zofia Sokół